

همایش اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی اقدامات و برنامه ها

گزارشی از برگزاری همایش اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی (اقدامات و برنامه ها)

اشاره:

همایش اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، اقدامات - برنامه ها از سوی وزارت امور اقتصادی و دارایی و با همکاری و حمایت شرکت سهامی بیمه البرز با حضور رییس جمهور، وزرا، اعضای مجمع تشخیص مصلحت نظام، نمایندگان مجلس شورای اسلامی و مدیران بخش های دولتی و خصوصی و همچنین صاحب نظران کشور در پژوهشگاه نیرو برگزار شد. در این همایش یک روزه، عملکرد تمامی دستگاه های اجرایی و نظارتی برای تحقق قانون اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران (مصوب تیرماه ۱۳۸۷) مورد ارزیابی قرار گرفت.

وفاق ملی جهت تحقق اصل ۴۴

در ابتدا دکتر شمس الدین حسینی - وزیر امور اقتصادی و دارایی - اظهار داشت: اصل ۴۴ قانون اساسی، اساس و شاکله نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران را تشریح می کند. در متن این اصل ترکیب بخش های دولتی، خصوصی و تعاونی در اقتصاد ملی تشریح شده است. در عین حال تدوین طراحان قانون اساسی کشور در ذیل این اصل ادامه و وفاق داده است تا هرگاه ضرورت ایجاد نمود؛ تغییر این تکلیف امکان پذیر باشد. بر اساس همین قانون استناد شده اند، اعتلای نقش بخش تعاون در اقتصاد ملی و در عین حال تحول در ساختار حقوقی این بخش به منظور انعطاف برای تجهیز منابع و اعتلای مدیریت ها بر طبق اصول، تحول نقش دولت و اعتلای مقام آن به سیاست گذاری، نظارت و هدایتگری و ایفای نقش های دشوار مانند توانمندسازی بخش های غیر دولتی، محدودیت زدایی، توسعه ثروت عمومی، حمایت از فن آوری های نوین و سرانجام مراقبت و پرهیز از استیلا بیگانه به اقتصاد ملی و حمایت از شکل گیری یک اقتصاد استوار با پیشگیری از انحصار تحقق این موارد، تحول بنیادین در نقش و سهم دولت و بخش های خصوصی، تعاونی و غیر دولتی را در پی خواهد داشت و زمینه پیشرفت و عدالت را بیش از پیش مهیا خواهد ساخت.

برای نیل به چنین اهدافی والایی بلافاصله طبق قانون، دولت برنامه ریزی و تدارک گسترده ای را برای پیشبرد و زمینه سازی تحقق آن فراهم ساخت که به برخی از اقدامات صورت گرفته پرداخته می شود؛ البته گزارش کامل امور انجام شده که باید آن را فاز نخست تلقی کرد و تحت ۴ عنوان تشکیل نهادهای جدید، تدوین آئین نامه های اجرایی و مقررات مربوط به قانون، اقدامات آماده

سازی سهام* و واگذاری شرکت های مشمول واگذاری و سایر امور* تقسیم بندی می شوند. در خصوص تشکیل نهادهای قانونی جدید می توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱- تشکیل جلسات شورای عالی اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ به عنوان عالی ترین نهاد سیاست گذاری و تصمیم گیری در اجرای این سیاست ها
۲- تشکیل کمیسیون تخصصی شورای عالی سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی مشتمل از معاونان و نمایندگان عالی رتبه اعضای شورا و برگزاری ۱۴ جلسه تخصصی
۳- تشکیل کار گروهی مرکب از اعضای دولت مطابق اصل ۴۴ قانون اساسی برای عهده داری تصویب مقررات مربوط
۴- تشکیل کمیته تخصصی کارگاه وزیران و برگزاری ۹ جلسه توسط کمیته مزبور در ماه های اخیر

۵- تشکیل هیأت نظارت بر مقررات زدایی از سوی رئیس جمهور و برگزاری جلسات آن
۶- تشکیل هیأت واگذاری با ترکیب اعضای کانونی جدید و برگزاری ۲۶ جلسه به صورت مستمر هفتگی پس از ابلاغ قانون
۷- شکل گیری و فعالیت ستادهای سرمایه گذاری استانی طبق ماده ۷ قانون در استان ها و آمادگی این استان ها برای انجام وظایف قانونی

۸- تعیین و فعال شدن ۲ شعبه از شعب حقوقی و جزایی محافل قوه قضائیه برای رسیدگی به شکایات مربوط به اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی
۹- تشکیل واحد پایش و نظارت برابری سایت های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی در اتاق بازرگانی صنایع و معادن ایران

۱۰- فعال شدن ستادهای اجرایی اصل ۴۴ در بسیاری از دستگاه ها

در زمینه تدوین مقررات اجرایی به عنوان محور دیگری از عملکرد باید عنوان کنم به موجب این قانون بیش از ۳۰ آئین نامه، دستورالعمل، اساسنامه، نظام نامه و ضابطه باید تهیه و به تصویب مراجع قانونی ذیربط برسد که تصویب ۹ مورد تکلیف شورای عالی اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، ۵ مورد تکلیف هیأت واگذاری و حداقل ۱۶ مورد تکلیف دولت است. لذا بخش گسترده ای از فعالیت های کارشناسی دستگاه های اجرایی در این مدت به تدوین این مقررات اجرایی معطوف شده است.

ضمن اینکه تهیه و تدوین هیچ آئین نامه ای بدون اقدام نموده است، در اولین گام به منظور پرهیز از خلأ مقرراتی و پیشگیری از توقف امور، تمدید و اجازه ادامه فعالیت ها از مراجع تصویب آئین نامه های هیأت وزیران شورای عالی اجرایی سیاست های کلی اصل ۴۴ هیأت واگذاری اخذ شده است. خوشبختانه پیش نویس همه آئین نامه ها، اساسنامه ها و دستورالعمل ها تهیه شده اند و به تأیید مراجع یاد شده رسیده اند. کما اینکه ۷ مورد از آنها مورد تصویب مراجع یاد شده رسیده اند. به منظور تسهیل در امور کارگروهی مرکب از اعضای هیأت وزیران و شورای عالی اصل ۴۴، عهده دار تصویب مقررات ذیربط شده اند. در اجرای این قانون باید حداقل ۴ لایحه تدوین شود که دو مورد آن بر عهده قوه قضائیه و اتاق های بازرگانی ایران و دو مورد بر عهده قوه مجریه می باشد.

در خصوص آماده سازی های بنگاه ها و واگذاری شرکت ها، خوشبختانه اقدامات گسترده ای صورت گرفته به نحوی که این بخش از اقدامات از سایر محورهای ذکر شده جلوتر است. البته موضوع آماده سازی و واگذاری سهام شرکت ها، ابعاد جدیدتری یافته اند. در واقع بنگاه هایی که تاکنون

واگذار شده اند بیشتر مربوط به حوزه هایی با ویژگی کالاها و خدمات خصوصی محض بوده اند درحالی که هم اکنون ما به آماده سازی و واگذاری ها حوزه های مربوط به کالا و خدمات شبه عمومی مشغول هستیم که این نوع واگذاری ها و فعالیت ها به دلایلی همچون اثرات خارجی و ویژگی هایی مانند نیاز به سرمایه گذاری سنگین با دوره بازگشت طولانی به مراتب از پیچیدگی های بالاتری برخوردارند که نیازمند ملاحظات و پیچیدگی های بیشتری است. به هر حال آماده سازی این نوع از شرکت های بزرگ دولتی با دقت و سرعت مطلوبی در حال انجام است. ارقام واگذاری های شرکت ها، نشان دهنده رشدهای چندصد درصدی هستند. حجم واگذاری ها از سال ۸۴ و پس از ابلاغ سیاست های کلی نزدیک به ۲۸ هزار میلیارد تومان یعنی حدود ۱۴ برابر ارزش کل واگذاری از سال ۷۰ تا سال ۸۴ شده است. تعداد شرکت های واگذار شده هم طی این مدت ۴ ساله، ۳۳۹ شرکت بوده که از این میزان ۲۴۶ شرکت توسط بخش خصوصی خریداری شده است، ۲۸ شرکت طبق احکام قوانین برنامه چهارم و بودجه های منطقی بابت دیون و ۵۵ شرکت نیز در قالب سبد سهام عدالت واگذار شده اند. به لحاظ ارزش ۴۹ درصد بنگاه ها متعلق به شرکت های زیرمجموعه وزارت نفت، ۲۷ درصد متعلق به وزارت صنایع و معادن و ۱۴ درصد متعلق به وزارت امور اقتصادی و دارایی بوده است.

طی این مدت حدود ۶۵ هزار نفر از کارکنان شرکت های واگذار شده مشمول دریافت سهام شده اند و به حدود ۲۲ میلیون نفر سهام عدالت واگذار شده است. نکته مهم در این واگذاری ها عرضه سهام شرکت های بسیار بزرگ است که از طرفی حلاوتی به بازار سرمایه کشور بخشید و از طرف دیگر عزم بالای دولت در واگذاری

حوزه‌های مهم اقتصادی به بخش غیر دولتی را نشان می‌دهد.

واگذاری شرکت‌های بزرگی همچون فولادسازی، صنایع مس، آلومینیوم، کشتیرانی، مخابرات، بانک ملت و شرکت‌های نفتی و پتروشیمی موبد این مهم است که با عرضه سهام شرکت‌های عظیم دیگر مانند نیروگاه‌ها، پالایشگاه‌ها، کارخانجات پتروشیمی، شرکت‌های هواپیمایی و سایر بانک‌ها و شرکت‌های بیمه و سایر بانک‌ها و شرکت‌های بیمه شاهد تداوم این حرکت عظیم خواهیم بود.

ارزش تنها ۲۰ شرکت بزرگ که آماده یا در شرف آماده‌سازی برای واگذاری هستند ۳۲ هزار میلیارد تومان برآورده می‌شوند. طی ۴ سال گذشته اکثر سهام به روش بورس واگذار و در فروش بالغ بر ۸۲ درصد شرکت‌ها به بخش خصوصی از روش بورس استفاده شده است. در زمینه واگذاری‌ها همان گونه که در قانون تصریح شده اولویت با عرصه سهام با استفاده از روش بورس است لیکن در سایر موارد هم حسب مورد از روش‌های دیگر مانند مذاکره و مزایده هم استفاده خواهد شد و اجازه واگذاری نیروگاه‌ها با استفاده از روش مزایده صادر شده است.

در زمینه سایر اقدامات به عمل آمده نیز می‌توان رویداد مهم دیگری را عنوان کرد. اولین نسخه کتاب راهنمای سرمایه‌گذاری مطابق حکم قانون اصل ۴۴ به صورت الکترونیکی حاوی اطلاعات و مستندات کاملی است که نحوه صدور مجوزهای سرمایه‌گذاری و پروانه‌های کسب و کار واحدهای اقتصادی مورد اشاره قرار گرفته است.

نخستین گزارش عملکرد اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ بر اساس تصویب قانون، تدوین و برای مجمع تشخیص مصلحت نظام در مجلس شورای اسلامی ارسال شده است. لایحه بودجه سال ۸۸ کل کشور با توجه به قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ از جمله تهیه جداول جداگانه برای مصارف حاصل از واگذاری تهیه شده‌اند.

دبیرخانه شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ در وزارت امور اقتصادی و دارایی شکل گرفته است و توسعه فعالیت‌های بخش خصوصی مورد پیگیری قرار دارد. به طور مثال درحال حاضر با حدود ۶ بانک خصوصی و افزایش سهم آنها بالغ

بر ۲۰ درصد از امور بانکی کشور، فضای خوبی برای حضور بخش غیر دولتی در فضای پولی و مالی کشور فراهم شده‌اند که این روند کماکان ادامه دارد.

صدور مجوز فعالیت نهادهای غیر دولتی در کشور تسهیل شده و خواهد شد و در عین حال مورد حمایت‌های لازم قرار خواهند گرفت. مورد مشابه دیگر در عرصه مخابرات کشور می باشد که سهم بالایی را بخش خصوصی به خود اختصاص داده است، تشکیل و شروع فعالیت بنگاه‌های غیر دولتی

در عرصه‌های اجتماعی مانند دانشگاه‌ها و مدارس غیرانتفاعی و واحدهای درمانی مجتمع‌های ورزشی فرهنگی نیز از این جمله هستند.

یکی از الزامات اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴، تأمین و تقویت بازار سرمایه است که در این راستا اقدامات زیر صورت پذیرفته است:

۱- شروع به فعالیت شرکت‌های تأمین سرمایه
۲- راه‌اندازی صندوق‌های مشترک سرمایه‌گذاری و طراحی و اوراق مالی اسلامی، در این راستا لایحه یک فوریتی به کارگیری ابزارهای مالی به تصویب هیأت وزیران رسیده است که به زودی تقدیم مجلس می‌شود و در جهت تسهیل و جذب سرمایه خارجی اطلاعیه آئین‌نامه‌ای مربوط به سرمایه‌گذاری در بازار سرمایه در دستور کار قرار دارد.

۳- اساسنامه بانک تعاون مورد تصویب قرار گرفته است که پس از تأیید وزرای تعاون و امور اقتصادی و دارایی در دستور کار دولت قرار گرفت.

یافته است. سیاست‌های کلی اصل ۴۴ اهداف والایی مانند افزایش رشد اقتصادی، گسترش عدالت و افزایش رقابت پذیری در اقتصاد را به دنبال دارد. بدین منظور اصلاح قوانین در سهم بخش‌های اقتصادی برای رسیدن به تصویر آرمانی در سال ۱۴۰۴ را به اجرا می‌گذارد.

سیاست‌ها و قانون اجرای آن نظام اقتصادی کشور را باز تأیید می‌کند و از جمله ثمرات آن اجازه فعالیت بخش‌های غیر دولتی در عرصه‌هایی است که تا قبل از تصویب سیاست‌های اصل ۴۴ در انحصار دولت بود اما باید اجازه انگیزه و فضای فعالیت بخش غیر دولتی را فراهم کرد. لازمه ایجاد انگیزه نیز اقدامات ساختاری است لذا در همین راستا طرح تحول اقتصادی" ارایه شده است که از مهمترین محورهای آن اصلاح نظام پارانها و قیمت‌ها در عرصه مهمی همچون انرژی است. بی‌تردید انگیزه فعالیت بخش خصوصی و غیر دولتی در حوزه بزرگی مانند انرژی با وجود قیمت‌های تصنی اندک خواهد بود. چنین روش قیمت‌گذاری ناکارایی‌ها را پنهان و شفافیت را کم و توزیع منابع را ناعادلانه می‌سازد.

باور ما در دولت این است که طرح تحول اقتصادی با اصلاح نظام پارانها، قیمت‌ها، مالیات گمرک، بانک، ارزش‌گذاری پول ملی، توزیع کالاها و خدمات بهره‌وری مسیر حرکت از نقطه عطف تحول در سیاست‌های کلی اصل ۴۴ به سوی اهداف چشم‌انداز در افق ۱۴۰۴ را هموار می‌سازد.

ساختار اقتصادی فعلی کشور که هم‌اکنون شاهد آن هستیم، حاصل چندین دهه سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و فعالیت اجرایی است. نکته مهم دیگر این است که این عظیم بدون توجه به بستر فرهنگی، فرهنگ‌سازی، اطلاع‌رسانی، زمینه سازی و شفاف‌سازی در اقتصاد ملی دشوار و شاید غیرممکن باشد.

برنامه‌ریزی و فعالیت اجرایی است. نکته مهم دیگر این است که این عظیم بدون توجه به بستر فرهنگی، فرهنگ‌سازی، اطلاع‌رسانی، زمینه سازی و شفاف‌سازی در اقتصاد ملی دشوار و شاید غیرممکن باشد.

وزیر اقتصاد:

حجم واگذاری‌ها از سال ۸۴ و پس از ابلاغ سیاست‌های کلی نزدیک به ۳۸ هزار میلیارد تومان یعنی حدود ۱۴ برابر ارزش کل واگذاری از سال ۷۰ تا سال ۸۴ شده است. تعداد شرکت‌های واگذار شده هم طی این مدت ۴ ساله، ۳۳۹ شرکت بوده که از این میزان ۲۴۶ شرکت توسط بخش خصوصی خریداری شده است، ۳۸ شرکت طبق احکام قوانین برنامه چهارم و بودجه‌های منطقی بابت دیون و ۵۵ شرکت نیز در قالب سید سهام عدالت واگذار شده‌اند.

۴- سند توسعه تعاون، اصلاحیه اساسنامه صندوق تعاون و تبدیل آن به صندوق ضمانت تعاون و همین‌طور عمده فعالیت‌های تعاونی‌های سهامی عام نیز توسط وزارت تعاون تهیه شده است.

۵- در راستای توسعه مالکیت عمومی، شرکت‌های تعاونی سهام عدالت راه‌اندازی شده‌اند و شناسایی ۱۶ دهک اول درآمدی در حال انجام است و پیش‌بینی می‌شود مطابق ماده ۳۴ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ اختصاص سهام عدالت به ۶ دهک درآمدی یعنی ۴۲ میلیون نفر اختصاص

۱- تصویب قوانین و مقررات و دستورالعمل‌ها

۲- تکمیل نهادهای مرتبط

۳- تداوم و گسترش برنامه‌های آماده‌سازی واگذاری و حمایت از بنگاه‌ها پس از واگذاری

۴- اعتقاد به اولویت داشتن بخش‌های غیر دولتی بر دولت در عرصه‌های اقتصادی

۵- بهبود و اعتلای فضای کسب و کار برای افزایش انگیزه و کاهش هزینه فعالیت و میادلات

۶- طراحی نظام واگذاری مدیریت و حمایت از

حقوق سهام بنگاه‌های واگذار شده ۷- تحول در نظام عمومی که وظیفه دولت تأمین کالاها و خدمات اجتماعی عمومی، توسعه‌ای است و نه لزوماً تولید آنها. با پذیرش این قاعده راه برای برون سپاری و تولید کالاها و خدمات و اجرای تحولات بنیادین توسط بخش‌های غیر دولتی هموار می‌شود.

دولت با هزینه کمتر و اندازه کوچکتر می تواند حجم بیشتری از خدمات را تأمین کند. در همین راستا لایحه بودجه سال ۸۸ دربر دارنده احکام مبین است که با تصویب آن توسط مجلس محترمف کام مؤثری در کاهش هزینه‌های عمرانی و به تبع آن هزینه‌های جاری برداشته می‌شود.

از برنامه‌های مهم دیگر جذب منابع مالی خارجی اعم از سرمایه‌گذاری مستقیم و یا سرمایه‌گذاری در بازارهای مالی است که این امر فراتر از جذب منابع مالی می‌باشد.

پس از اتمام سخنرانی وزیر اقتصاد، نخستین پانل این همایش تحت عنوان "پانل امور اقتصادی" برگزار شد. که در آن دکتر شمس الدین حسینی- وزیر امور اقتصادی و دارایی- دکتر رامین پاشایی فام - معاون اقتصادی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران-، دکتر شجاع الدین بازرگانی - معاون هماهنگی و امور مجلس وزارت بازرگانی-، دکتر حسین رحمانی‌نیا دبیرکل اتاق تعاون و دکتر ولی الله خیره - قائم مقام سازمان بازرسی کل کشور- حضور داشتند و ریاست آن برعهده دکتر حسینی بود.

هنوز انقلاب اقتصادی به وجود نیامده است

دکتر حسین رحمانی‌نیا - دبیرکل اتاق تعاون - ابراز داشت: همگان می‌دانند که یکی از بخش‌های مهم اصل ۴۴ قانون اساسی بخش تعاون است. در اصل ۴۴ اقتصاد کشور به ۳ بخش دولتی، تعاونی، خصوصی تقسیم شده است و با هوشمندی مقام معظم رهبری به موقع و به جا موضوع اصل ۴۴ در کشور مطرح گردید و با تأکید و تصریح که داشتند تبدیل به قانون شد.

در مدتی که این قانون جهت اجرا ابلاغ شد در امر واگذاری‌ها توفیقات خوبی را وزارت اقتصاد به عنوان متولی اصلی این امر داشته است اما همانطور که می‌دانید تمام بحث اصل ۴۴ به واگذاری یا خصوصی سازی اختصاص ندارد. آنچه که می‌تواند پیام اصلی اصل ۴۴ محسوب شود، این است که دولت تمام امور را کاملاً به مردم واگذار کند و مردم متولی اصلی، مالک و مدیر بخش اقتصاد ما می شوند. در بخش تعاون ۱۳۰ هزار تعاونی در سراسر کشور در گرایش‌های مختلف داریم، اعم از صنعتی، بازرگانی، معدنی، خدماتی، حمل و نقل و سایر امور بهداشتی. طبق بررسی که در کشورهای تولید یافته و پیشرفته صورت گرفته است به وضوح می بینیم تمام کشورهایی که در بلوک غرب یا شرق پیشرفته هستند، توفیقات قابل توجهی را در خصوص بخش تعاون داشته‌اند.

در ایران که بحث تعاون جزء اعتقادات ماست و محور اصلی تعاون در پس از انقلاب که انصافاً یکی از محصولات فکری شهید بهشتی است این

موضوع را به خوبی در قانون اساسی مورد توجه قرار داده‌اند. فضای فعلی کشور به سمتی حرکت می‌کند که تعاون از مظلومیت چند ساله خود خارج می‌شود.

از ۱۳۰ هزار تعاونی در سراسر کشور حدود ۵۰ درصد آنها تولیدی هستند و نقش اساسی و مهم این تعاونی‌ها در بخش اشتغال است. در این زمینه رویکرد بسیار خوبی که در قانون اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ توسط مجلس شورای اسلامی دیده شده بحث شرکت‌های سهامی عام است.

از فعالان اقتصادی دعوت می‌کنم که به سمت تشکیل شرکت‌های تعاونی سهامی عام در زمینه‌های مالی و اعتباری صنعتی و تمام مشاغل اشتغالی که می‌توان در کشور ایجاد کرد؛ روی آورند.

یکی از موضوعات تصریح شده، معافیت مالیاتی ۲۵ درصدی برای فعالان اقتصادی از جهت درآمدهای مشمول مالیات است. طبق قانون اگر یک فعال اقتصادی یک چهارم درآمد مشمول مالیات خود را در بخش تعاون فعالیت کند از پرداخت مالیات معاف است که رقم قابل توجهی خواهد بود و شاغلان عضو تعاونی‌ها از پرداخت سهم کارفرمایی به میزان ۲۰ درصد معافیت دارند، ضمن اینکه تسهیلات بانکی مشمول این بخش خواهد شد.

لذا آنچه که مدنظر ماست توانمندسازی بخش تعاونی است که با رویکرد خوبی که در دولت و کشور به وجود آمده، انتظار ما این است که تا پایان سال ۱۳۹۳ سهم ۲۵ درصدی بخش تعاون از اقتصاد محقق شود.

برخی متولیان مطرح می‌کنند با اجرای اصل ۴۴ انقلاب اقتصادی در کشور ایجاد خواهد شد. می‌خواهم این مطلب را اصلاح کنم. اگر انقلاب را به مفهوم تغییر و تحول بدانیم، شاهد هستیم که هنوز تغییر و تحولی که بتوانیم به خوبی احساس کنیم و ملموس باشد؛ هنوز به وجود نیامده است. زمانی می‌توانیم عنوان کنیم که انقلاب اقتصادی با اجرای اصل ۴۴ در کشور رخ داده که در پایان سال ۱۳۹۳، سهم تعاون به ۲۵ درصد برسد و تمام الزامات دولتی در واگذاری‌ها به بخش غیر دولتی اعم از خصوصی و تعاونی محقق شود در این صورت می‌توان گفت انقلاب اقتصادی رخ داده است.

نکته‌ای که در بخش تعاون مرتبط با اصل ۴۴ در جریان است، بحث اصلاح قانون بخش تعاون می‌باشد. یکی از الزاماتی که مقام معظم رهبری در ابلاغ سیاست‌های اصل ۴۴ مرقوم فرمودند؛ بحث اصلاح قانون تعاون با رویکرد حذف مداخله دولت در امور اجرایی و مدیریتی تعاونی‌هاست. در این راستا، کارگروهی در اتاق تعاون با حضور اتحادیه‌ها و تشکل‌ها شکل گرفته است. پیش نویس این کارگروه توسط اتاق و وزارت تعاون آماده و تقدیم هیأت دولت کشور خواهد شد.

دبیر کل اتاق تعاون:

در مدتی که این قانون جهت اجرا ابلاغ شد در امر واگذاری‌ها توفیقات خوبی را وزارت اقتصاد به عنوان متولی اصلی این امر داشته است اما همانطور که می‌دانید تمام بحث اصل ۴۴ به واگذاری یا خصوصی‌سازی اختصاص ندارد. آنچه که می‌تواند پیام اصلی اصل ۴۴ محسوب شود، این است که دولت تمام امور را کاملاً به مردم واگذار کند و مردم متولی اصلی، مالک و مدیر بخش اقتصاد ما می‌شوند.

نکته دیگر، بحث قانون پنجم توسعه است. اخیراً که مقام معظم رهبری، سیاست‌های برنامه پنجم را ابلاغ فرمودند به دو موضوع به صورت صریح اشاره داشتند یکی بحث اصل ۴۴ قانون اساسی و دیگری سهم تعاون در اقتصاد و ارتقای آن به ۲۵ درصد بود. در این تقسیم‌بندی ایشان در بخش عدالت اجتماعی بحث تعاون را مطرح کردند و فرمودند: باید حرکت به سمت ارتقای سهم تعاون در اقتصاد ملی به ۲۵ درصد برسد. ایشان اشاره داشتند که اگر دنبال عدالت هستیم بخش تعاون عدالت آفرین است و رسیدن به عدالت از بخش تعاون خواهد گذشت.

نکته دیگر اصل ۴۴ است که ایشان به طور صریح اشاره فرمودند در سیاست‌های برنامه پنجم، انتظار ما به عنوان بخش غیر دولتی از دولت محترم این است که رویکرد تدوین برنامه پنجم به سوی بخش غیر دولتی و واگذاری‌های کامل مدیریتی باشد. به طور مثال شرکت کشتیرانی واگذار شده است اما باید به سمتی حرکت کنیم که مدیریت این سازمان هم کاملاً غیر دولتی باشد یعنی مالکیت آن واگذار شود.

سرعت لازم برای تحقق اصل ۴۴ را پیدا نکرده ایم

دکتر ولی الله خیر - قائم مقام سازمان بازرسی کل کشور- اذعان داشت: ابتدا باید ۲۰ سؤال مطرح شود که دستگاه‌های نظارتی و اجرایی باید مورد توجه قرار دهند.

بخش اول: سرعت، توازن و ادراک که در این بخش

۱- آیا اقدامات مناسب برای جذب سرمایه‌های خارجی و ایرانیان خارج از کشور انجام شده است؟
۲- آیا تصویب چند آئین نامه را می‌توان به عنوان اقدامی مؤثر در اجرای اصل ۴۴ دانست؟
۳- آیا سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی و دانشگاه‌ها از اولویت‌های لازم برخوردارند؟
۴- آیا هر دستگاه، راهبردی مناسب و هماهنگ با سایرین طراحی کرده‌اند؟
۵- آیا پیشرفت ما در این زمینه رضایت بخش است؟

۶- آیا اقداماتی که تاکنون انجام گرفته موجب افزایش ثروت ملی و توزیع عادلانه ثروت و رفع محرومیت شده است؟ هدف از طرح این سؤالات خود ارزیابی، طرح برخی از مشکلات و سرعت بخشیدن به تحقق اصل ۴۴ می‌باشد.

هنوز سرعت لازم را برای نیل به سیاست‌های کلی اصل ۴۴ پیدا نکرده‌ایم. ۶ ماه از زمان تصویب قانون و اجرایی شدن آن سپری شد و باید برای سرعت یک شاخصی در نظر گرفت. شاخص در اینجا "قانون" است. بسیاری از مصوبات در این دوره به تصویب نرسیده‌اند. در بحث برنامه‌ریزی بسیاری از دستگاه‌ها برنامه‌ای ندارند و برخی دیگر اعلام کرده‌اند که مشمول قانون سیاست‌های اصل ۴۴ نیستیم! تصور این بوده است که سیاست‌های اصل ۴۴ فقط ناظر بر بخش واگذاری‌هاست یا شامل مسائل مرتبط با بخش تعاون و تقویت تعاون در کشور می‌شود به همین دلیل در بسیاری از دستگاه‌ها هنوز ساماندهی لازم به عمل نیامده است و یا موضوع سیاست‌های اصل ۴۴ از اولویت لازم برخوردار نبوده است. هرچند که ما نباید فعالیت برخی از وزارتخانه‌ها و دستگاه‌ها را که بیش از توان خود فعالیت کرده‌اند را فراموش کنیم.

نکته بعد اینکه عموم دستگاه‌های متولی اجرای قانون، راهبرد مناسبی را تبیین نکرده‌اند. در سیاست‌های اصل ۴۴ واگذاری‌ها در قالب سهام عدالت مورد توجه قرار دارد. دفتر حمایت از سرمایه‌گذاری به دستور ریاست قوه قضائیه در سازمان بازرسی کل کشور تشکیل داده‌ایم و ظرف یکسال که از راه‌اندازی این دفتر سپری می‌شود، ۸۰۰ مورد مراجعه کننده (شخصیت حقوقی و حقیقی) داشتیم. از این تعداد برای ۱۴۵ مورد تشکیل پرونده صورت گرفت، ۹۶ پرونده مربوط به بخش صنعت، ۳۵ پرونده مربوط بخش کشاورزی و ۱۴ پرونده مربوط به گردشگری و توریستی و خدمات بوده است. از این تعداد پرونده ۱۳۵ پرونده مربوط به سرمایه‌گذاری داخلی و ۱۰ پرونده مربوط به سرمایه‌گذاری خارجی است. ۷۳ پرونده مربوط به دستگاه‌های استانی و مابقی مربوط به مرکز و تهران است.

موضوع اصلی این شکایات به اطلاع در انجام کار، کندی کار در دستگاه‌ها، عدم تعهد دولت به تعهدات خود، عدم صدور مجوز، جلوگیری از فعالیت یا ممانعت بی جهت و غیرقانونی از واگذاری اراضی، قصور در انجام وظایف، عدم واگذاری انشعابات آب، برق، گاز، ابطال بدون دلیل پروانه و مجوز مربوط است که قریب ۲۰ درصد از شکایات وارد تشخیص داده شده و با گزارش سازمان موضوع مورد بررسی قرار گرفته است.

به جز واگذاری‌هایی که در قانون پیش‌بینی شده؛ دزنظر گرفته‌ایم؟
بخش دوم: اهتمام، جدیت، تغییر نگرش و شفافیت.
۱- آیا گزارش‌های ما تمام قابلیت‌ها را نشان می‌دهند؟
۲- آیا همه بخش‌ها اهتمام لازم را برای اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ داشته‌اند و با جدیت آنها را دنبال می‌کنند؟
۳- آیا نگرش افراد ذی نفوذ در جامعه و مردم را نسبت به سیاست‌های کلی اصل ۴۴ تغییر داده‌ایم؟
۴- آیا هنوز نسبت به سرمایه، سرمایه‌گذار، تولیدکننده و کارخانه‌دار احساس نفرت و بدبینی وجود دارد؟ آیا ابعاد آن شفاف شده است؟ راه‌ها و فرآیندها ساده‌تر و کوتاه‌تر شده‌اند؟
بخش سوم: تغییر و تحول ساختار و ارتباطات سرمایه داران و توانمندسازی

۱- آیا به نسبتی که قدم‌های بزرگ در عرصه‌های علم و فناوری، اثبات هویت ملی و سایر مسائل برداشته شده، در مورد سیاست‌های کلی اصل ۴۴ اقدامی شده است؟
۲- آیا اطلاع‌رسانی مناسب به مردم صورت گرفته است؟ یعنی مردم در جزئیات روند کار قرار گرفته‌اند که در چه شرایطی می‌توان سرمایه‌گذاری کرد؟ در صورت سرمایه‌گذاری از چه حمایت‌های دولتی برخوردار می‌شوند؟ آیا ساختارها تغییر محسوسی داشته است؟
۳- آیا واقعاً اقدامات مناسب برای ترغیب سرمایه‌داران و مردم جهت سرمایه‌گذاری و تولید انجام شده است؟
۴- آیا اقداماتی جهت توانمندسازی نگاه‌های اقتصادی صورت پذیرفته است؟

بخش چهارم: جذب سرمایه خارجی، تصویب آئین‌نامه‌ها، برنامه‌های راهبردی و پیشرفت

برخی از دستگاهها، اقداماتی را که بر مبنای برنامه چهارم انجام داده‌اند به حساب اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ گذاشته‌اند و آن‌ها را در فعالیت‌های خود منعکس کرده‌اند! اگر چه برخی از موارد در راستای اجرای اصل ۴۴ بوده اما اغلب آنها این طور نیست. تشکیل ۲۰۰ موسسه حساسی در بخش خصوصی، واگذاری پروژه‌های تخصصی دستگاهها، ایجاد بانک جامع اطلاعات مشتریانی برای بانک ها، صدور مجوز مرکز آموزش‌های هنری، مجوز فعالیت فروشگاه‌های عرضه محصولات فرهنگی و هنری چند منظوره، فعالیت مدارس غیر انتفاعی و آموزشگاه‌های آزاد، واگذاری امور خدماتی دستگاهها به بخش خصوصی از ۲۸ هزار وزارتخانه و دستگاه مورد بررسی قرار گرفته و مشخص شده که هیچ یک براساس موارد زیر اقدامی انجام نداده‌اند:

- ۱- تقویت بخش خصوصی
  - ۲- ترغیب مردم به سرمایه‌گذاری در واحدهای تولیدی و صنعتی
  - ۳- آموزش کارکنان در جهت تقویت فرهنگ احترام به سرمایه و سرمایه‌گذاری
  - ۴- ارتقای فرهنگ عمومی جهت تسریع سیاست‌های کلی اصل ۴۴
- البته بیان این مشکلات و آسیب‌ها، دلالت بر عدم فعالیت برخی از دستگاهها نیست. در سازمان بازرسی کل کشور، کمیسیون راهبردی تشکیل شده است تا برنامه راهبردی برای هر یک از ادارات و نهادها در نظر گرفته شود و تمام موارد قانون ابلاغ شده بر اساس نظارت آن صورت گیرد.

گزارش اقدامات وزارت بازرگانی

دکتر شجاع‌الدین بازرگانی - معاون هماهنگی و امور مجلس وزارت بازرگانی - گفت: پیاده‌سازی اصل ۴۴ نیازمند عزم و اراده ملی است که باید مورد توجه قرار گیرد. باید به این حقیقت توجه داشته باشیم که امر واگذاری یک امر ابتدایی است و تمام اهداف ابلاغیه سیاست‌های اصل ۴۴ به خصوصی سازی محدود نمی‌شود.

بدون آسیب‌شناسی شرایط داخل بنگاه و پرداختن به کم و کاستی‌هایی که امروز بنگاه‌های خصوصی با آن مواجه هستند، بدون توجه به شاخص‌های

توسعه یافتگی و بهره‌وری و توسعه منابع انسانی پرداختن به این امر غیرممکن خواهد شد. تقویت مدیریت و توسعه منابع انسانی در سیاست‌های ابلاغیه و تاکید مقام معظم رهبری قرار گرفته است. همچنین بحث کاهش فقر در جامعه و توجه به صادرات غیر نفتی به عنوان محور توسعه تولید و اشتغال پایدار توجه شده است. قطعاً در این مسیر تغییر رویکرد بنگاه‌های تولیدی از تولید برای داخل به رویکرد تولید برای صادرات و توسعه بازارهای جهانی امری غیر قابل اجتناب به نظر می‌رسد. (تغییر رویکرد از تولید محوری به صادرات محوری)

بنگاه‌های تولیدی کشور عمدتاً نگاه تولیدی و بازار داخلی دارند، غیررقابتی عمل می‌کنند و حداکثر

سهم وزارت بازرگانی و بخش بازرگانی از شرکت‌ها و سازمان‌های وابسته به بنگاه‌های بخش دولتی بسیار ناچیز است. کمتر از یک هزارم درصد بنگاه‌های دولتی در اختیار وزارت بازرگانی است. همان طور که می‌دانید، سازمان غله کشور منحل شد، سازمان شهر و روستا در حال تصفیه است. شرکت‌هایی که دیروز در اختیار وزارت بازرگانی بودند و امروز طبق سیاست‌های اصل ۴۴ منحل شده‌اند در مرحله تسویه هستند. از ۵ شرکت بزرگ حمل و نقل وزارت بازرگانی ۳ شرکت واگذار شده و فقط ۲ شرکت در اختیار وزارت بازرگانی است. شرکت معظم کشتیرانی که در اختیار وزارت بازرگانی بود فقط ۲۰ درصد سهام آن چون مشمول صدر اصل ۴۴ است در اختیار این وزارتخانه باقی مانده و ۸۰ درصد سهام واگذار شده است. شرکت‌هایی مانند شرکت نمایشگاه‌های بین‌المللی و شرکت فرش ایران در حال واگذاری هستند که دارایی آنها قابل توجه می‌باشد.

از اقدامات وزارت بازرگانی در اجرای اصل ۴۴ می‌توان به موارد زیر اشاره داشت:

- ۱- واگذاری کارخانجات سیمان، فولاد و شکر به بخش غیر دولتی
- ۲- کمک به بخش خصوصی در جهت تجارت گندم و آرد از ابعاد صادرات و واردات
- ۳- واگذاری امر سیلو سازی به بخش خصوصی (برای اولین بار)
- ۴- واگذاری سیلوهای نیمه تمام به بخش غیردولتی
- ۵- آموزش اصناف جهت توانمند سازی و افزایش مسئولیت آنها در کشور
- ۶- واگذاری امر ذخیره سازی کالاها به اتحادیه‌ها، تعاونی‌ها و مباحثان صنوف

فائق بنام سازمان بازرسی کل کشور:
در بحث برنامه‌ریزی بسیاری از دستگاهها برنامه‌های ندارند و برخی دیگر اعلام کرده‌اند که مشمول قانون سیاست‌های اصل ۴۴ نیستیم! تصور این بوده است که سیاست‌های اصل ۴۴ فقط ناظر بر بخش واگذاری‌هاست یا شامل مسائل مرتبط با بخش تعاون و تقویت تعاون در کشور می‌شود به همین دلیل در بسیاری از دستگاهها هنوز ساماندهی لازم به عمل نیامده است و یا موضوع سیاست‌های اصل ۴۴ از اولویت لازم برخوردار نبوده است. هرچند که ما نباید فعالیت برخی از وزارتخانه‌ها و دستگاهها را که بیش از توان خود فعالیت کرده‌اند را فراموش کنیم.

- ۷- بحث توانمندسازی قالی بافان و آموزش آنان
- ۸- واگذاری تخصصی کمدلی به شرکت‌های بخش خصوصی در سراسر کشور
- ۹- آموزش و واگذاری مسئولیت چندین شرکت فعال در امر رایانه به بخش خصوصی
- ۱۰- امضای منشور همکاری میان وزارت بازرگانی و اتاق بازرگانی، صنایع و معادن ایران
- ۱۱- احداث مراکز تجاری در سایر کشورها
- ۱۲- مشارکت در تعیین نرخ پایه صادراتی کالا
- ۱۳- مشارکت با بخش خصوصی در فرآیند بررسی و انتخاب صادرکنندگان نمونه
- ۱۴- واگذاری سامانه بخش خصوصی در راستای هماهنگی اعزام هیات‌های تجاری

۱۵- واگذاری و کمک به تشکیل شرکت‌های بخش خصوصی در برگزاری نمایشگاه‌های داخلی و خارجی

موارد مذکور از اقدامات وزارت بازرگانی در جهت توانمندسازی بخش خصوصی در عرصه تجارت است.

برای کسب جایگاه بالاتر چه باید کرد؟

دکتر رامین پاشایی فام - معاون اقتصادی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران - بیان داشت: از حدود یکسال و نیم گذشته یک دغدغه اساسی در بانک مرکزی شکل گرفت که به وضعیت کلان اقتصادی باز می‌گشت. این که وضعیت اقتصادی کشور چگونه است یا چگونه می‌تواند بهتر شود؟ برای دستیابی به وضعیت بهتر و مطلوب تر، چه ساز و کارها و سیاست‌هایی را باید اجرا کرد؟

پیرو این بحث، بانک مرکزی تا حدودی از حوزه پولی خارج و به سایر حوزه‌ها هم وارد شد و ۳ مقوله اساسی را مورد نقد و بررسی قرار داد. نرخ رشد اقتصادی، نرخ بیکاری و نرخ تورم شاید نرخ تورم نزدیک ترین متغیری است که معمولاً بانک مرکزی دنبال می‌کند اما از آنجا که می‌دانیم در رابطه با اقتصاد کلان این ۳ متغیر در کنار یکدیگر معنا پیدا می‌کنند لذا در مطالعات مورد اشاره هم این متغیرها در کنار هم دیده شدند و تمام تلاش خود را به عمل آوردیم تا واقعیات اقتصاد ایران را در قالب این موضوع بیان کنیم که آیا توانایی کسب جایگاه بالاتر را داریم و برای کسب جایگاه بالاتر چه باید کرد؟ نتیجه سؤالات نشان داد که تولید کشور بیش از ظرفیت مورد نیاز انجام شده و نرخ بیکاری پائین آمده است بنابراین به نظر می‌رسد این امنیت پایدار نیست اما برای اینکه بتوانیم به رشد‌های بالاتری دست پیدا کنیم و رشد‌ها پایدار باشند، چه اقداماتی باید انجام داد؟ به این جمع‌بندی رسیدیم که لازم است فضای کسب و کار کشور اصلاح شود. برای اصلاح فضای کسب و کار، مطالعاتی که در این زمینه انجام شده بود مورد توجه قرار دادیم. برای رسیدن به نرخ رشد اقتصادی بالاتر و بیکاری پائین‌تر چه ساز و کارهایی باید داشته باشیم؟ مطالعات نشان می‌دهد که آنچه می‌تواند به ما کمک کند تا به این هدف بیهیمن برسیم اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ است. یعنی ابتدا فضای کسب و کار باید به سمت غیردولتی شدن حرکت کند. برای افزایش کارایی شفافیت لازم است اما چگونه می‌توان ظرفیت‌های بالقوه کشور را افزایش داد تا

با اجرای سیاست‌های مالی و پولی به ظرفیت‌های پایدار دست یابیم؟ تغییر ریل حرکت اقتصاد نیازمند تغییر فضای کسب و کار و اجرای اصل ۴۴ است و تقریباً هیچ راه حل دیگری وجود ندارد. در این حوزه یکی از بحث‌های اساسی، مسائل بانکی است. حوزه بانکی با توجه به گستردگی و نقش اساسی که در رشد اقتصادی و کنترل تورم دارد، می‌تواند بحث بیکاری را کاهش دهد. نکته مهم در حوزه بانکی، عملیات خصوصی سازی و غیر دولتی کردن بانک است. خوشبختانه این نهاد می‌تواند توسط بخش غیر دولتی اداره شود و راهکارها باید به این سمت هدایت شوند. از چند سال گذشته این اقدام را انجام داده‌ایم به طوری

که حجم بانک‌های غیر دولتی در سیستم بانکی ما فراتر از ۲۰ درصد می‌باشد. حتی می‌توان گفت برخی بانک های خصوصی کشور از نظر حجم تقریباً معادل چند بانک دولتی به فعالیت می‌پردازند.

بانک مرکزی در جهت تقویت، حمایت و کمک برای ایجاد چنین فضایی اقدامات زیادی انجام داده است. ما از سال گذشته بسته سیاست نظارتی بانک مرکزی را ابلاغ کرده‌ایم که در این بسته شرایط را برای فعالیت‌های بخش خصوصی و دولتی یکسان ساخته ایم و ساز و کارهای آن در قالب ۴۷ ماده ارائه گردید. ما در بسته سیاست نظارتی، گسترش دو بانک مجازی را پیش‌بینی کرده بودیم که در حال بررسی است.

نکته مهم دیگر در شبکه بانکی به عنوان تأمین کننده نیاز نقدینگی کشور و تشخیص این که چه مقدار نقدینگی باید در جامعه در جریان باشد که ضمن پاسخگویی به تولید و مبادلات اقتصادی موجب ایجاد تورم نشود؛ افزایش کارایی بانک و گسترش بانکداری الکترونیکی نشان می‌دهد که می‌توان نقدینگی جامعه را تأمین کرد.

در جهت افزایش توان تهیه نقدینگی، گسترش بازار سرمایه یکی از ساز و کارهای موثر است که خوشبختانه واگذاری‌های موفق بوده و امیدواریم این گسترش در شبکه بانکی باعث شود نیاز بر نقدینگی برطرف شود.

پانل امور اجتماعی و فرهنگی

در پانل دوم که به ریاست دکتر علی احمدی - وزیر آموزش و پرورش - همراه بود، کارشناسان و صاحب‌نظرانی همچون دکتر امیدوار رضایی - نماینده مجلس شورای اسلامی، دکتر آقا محمدی - عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام - مهندس محسن خلیلی عراقی - از کنگداسون صنعت ایران - دکتر علیشیری - رییس کل سازمان سرمایه‌گذاری خارجی و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران - به ارائه نقطه نظرات خود در مورد اصل ۴۴ پرداختند.

عدم باور به بخش خصوصی و مردمی

دکتر امیدوار رضایی - نماینده مجلس شورای اسلامی - ابراز داشت: برای تحقق چشم انداز ۲۰ ساله جمهوری اسلامی و اجرای صحیح

سیاست‌های کلی اصل ۴۴ باید یک بستر حیاتی برای رسیدن به اهداف بلند چشم انداز وجود داشته باشد.

متأسفانه اجرای این سیاست ها با تأخیر شروع شد و در سال ۱۳۸۴ که ابلاغ آن از سوی مقام معظم رهبری صورت گرفت، مجلس، دولت و سایر دستگاه ها با کندی و سردی برخورد کردند و در نهایت در مجلس کمیسیون ویژه ای تحت عنوان کمیسیون ویژه اصل ۴۴ در مجلس هفتم تشکیل شد و با همکاری دولت و کارشناسان غیردولتی به قانون اجرای سیاست های اصل ۴۴ تبدیل شد که کاملاً با تفاهم و همکاری دستگاه های مرتبط نظام صورت گرفت و بالاخره به دولت ابلاغ شد.

همگان قبول داریم که مسیر تحقق اصل ۴۴ سرعت مطمئن و کافی خود را طی نمی‌کند. به طوری که در هفته گذشته طبق گزارش رییس مجلس، مقام معظم رهبری از این که غیرمعمول تأکید فراوان اجرای این سیاست ها و حیاتی بودن آن و این که باید تمام دستگاه ها اجرای سیاست های مذکور را در اولویت اول قرار دهند اجرای اصل ۴۴ با کندی صورت می‌گیرد؛ رضایت نداشتند و بر این اساس قرار شد در مجلس هشتم هم کمیسیون ویژه‌ای تحت عنوان اصل ۴۴ تشکیل شود و نظارت بیشتری بر اجرای این سیاست صورت گیرد.

در زمان بررسی سیاست های کلی چند موضوع مانند آموزش، فرهنگ، سلامت و تحقیقات بسیار مهم و حساس به نظر می‌رسید. دغدغه مجلس این بود که این موارد از جنس مفاهیم اقتصادی نیستند (هر چند که در این موضوعات نیز فعالیت های اقتصادی صورت می‌گیرد). به همین دلیل تبصره‌ای در ماده ۳ پیش‌بینی و قرار بر این شد که دولت ظرف یک سال لایحه ای را تقدیم مجلس

حال حاضر چند بیمارستان در کشور هیات امنایی شده‌اند و در بودجه ۸۸ نیز پیش‌بینی شده با قیمت تمام شده و عملیاتی اداره شوند. البته اشکالاتی در این راستا چون عدم اطلاعات و فهم از اصل ۴۴ در میان تمامی افراد جامعه وجود دارد.

همه ما در تغییر سهیم هستیم

دکتر آقا محمدی - عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام - اگر نگاه درستی به این حوزه ها داشته باشیم باید یک هماهنگی با سیاست های کلی اصل ۴۴ فراهم می‌شود. انجام امور و کارها که بر اساس سیاست های بودجه که قرار است بودجه عملیاتی باشد و چه بر اساس این که کارایی باید اتفاق بیفتد و چه بر اساس لایحه خدمات کشوری، تکالیف را روشن ساخته است باید ساز و کاری تعیین کنیم که امور هماهنگ با سیاست‌های اصل ۴۴ حرکت کنند و جهت دهی شوند. لذا در سیاست‌های کلی اشاره ای به امور فرهنگی و اجتماعی نیست به این معنا که ما اینها را هم به سبک شرکت‌ها و بازارهای اقتصادی باید به بخش خصوصی واگذار کنیم. اما این که نحوه مدیریت ما درست است یا خیر بحثی است که همه ما می‌توانیم بر آن گواهی دهیم که این عملکرد درست نیست. به عبارت دیگر نه شخصیت‌های فرهنگی اعم از نویسندگان، بازیگران تا همه افرادی که در این حوزه ایفای نقش می‌کنند راضی هستند و نه دولت و دست اندکاران از نتایجی که حاصل می‌کنند راضی هستند و نه مردم رضایت دارند و هزینه هم صورت می‌گیرد. برخی امور مانند سینما بسیار بازاری تر عمل می‌شود و حتی به صورت افراطی بازاری است و در برخی موارد بی جهت قیمت تمام شده بالا وجود دارد مانند امر آموزش پرورش.

آن چیزی را هم که در نظام های پیشرفته بازار می

معاون اقتصادی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران:

نکته مهم در حوزه بانکی، عملیات خصوصی سازی و غیر دولتی کردن بانک است. خوشبختانه این نهاد می‌تواند توسط بخش غیر دولتی اداره شود و راهکارها باید به این سمت هدایت شوند. از چند سال گذشته این اقدام را انجام داده‌ایم به طوری که حجم بانک‌های غیر دولتی در سیستم بانکی ما فراتر از ۲۰ درصد می‌باشد. حتی می‌توان گفت برخی بانک های خصوصی کشور از نظر حجم تقریباً معادل چند بانک دولتی به فعالیت می‌پردازند.

بینیم، این است که نهادهای نظارتی ثالثی که تمام ساز و کارها را نظارت می‌کنند نباید دولتی باشند و نهادهای ناظر باید وجود داشته باشند. این طور نیست که اگر خدمات بهداشتی درمانی یا فرهنگی را از جایی خریداری کنید هزینه گزافی بپردازید. این طور نیست که هر کاری انجام شود و هر حرفی بیان شود به اسم آزادی.

باید برای خود نهادهای ناظر تعریف کنیم. در این صورت با تغییر یک مدیر همه چیز تغییر نخواهد کرد و قیمت‌ها به طور کلی تغییر نمی‌کند. اساساً نیرویی که می‌خواهد کار بلندمدت را انجام دهد تکلیف خود را نمی‌داند. یعنی افراد نمی‌دانند فضای ۵۰ سال آینده کسب و کار چگونه خواهد بود و در چه مسیری حرکت کنند تا موفق شوند.

این نهادها در ایران تشکیل نشده اند زیرا انگیزه کافی برای دور هم جمع شدن را ندارند و حمایت‌های لازم صورت نمی‌گیرد و جالب این است که در ارزش افزوده ما نهادهای خانوار سهم بیشتری از نهادهای شرکتی دارند. این امر در سیاست‌های کلی برنامه پنجم مقام معظم رهبری به عنوان یکی از سیاست ها ابلاغ کرده‌اند که باید سهم نهادهای شرکتی و حقوقی افزایش پیدا کند.

اولاً باید هم‌زمانی داشته باشیم زیرا بسیاری از افرادی که در این حوزه ها کار می‌کنند با اقتصاد آشنا نیستند. نشست‌های کلیدی و موثر در این حوزه شکل بگیرد تا واقعاً بتوانیم در سطحی که نیروی انسانی عظیم داریم و سرمایه‌گذاری هنگفتی انجام داده ایم؛ موفق باشیم و آن را به بهترین وجه هدایت کنیم. با اجرای اصل ۴۴ چه اتفاقاتی رخ خواهد داد؟ نتیجه حاصل شده چه خواهد بود و چگونه باید به سمت آن حرکت کنیم زیرا نقشه راه برای رفتن کار دشواری است. یک بحث این است که افزایش منابع انجام گیرد. بخش زیادی از منابع از داخل و خارج جذب می‌کنیم. دوم سرعت گردش به منابع ما می‌دهد. یعنی معطلی ها و کندی ها را کاهش و قدرت تصمیم‌گیری را افزایش می‌دهد. سوم این که سهولت در شروع و پایان کار ایجاد می‌کند. چهارم این که بازدهی را افزایش می‌دهد. امروز که از نظر پس انداز مردم جزو کشورهای اول جهان هستیم، در دولت نهم نیز این امر رشد یافت یعنی ۴۰ درصد نرخ پس انداز ما بوده و امروز ۴۴ درصد شده است. اما سرمایه‌گذاری ما ۲۶ درصد است. فاصله ۴۴ درصد تا ۲۶ درصد به هر عنوان بسیار بزرگ است بسیاری از کشورها با همین فاصله اقدام به سرمایه‌گذاری می‌کنند. نیروی انسانی توانمند داریم و در مقطعی هستیم که از لحاظ جمعیت شناسی عصر طلایی جمعیت قرار داریم. یعنی عصر طلایی جمعیت زمانی است که به تعبیر جمعیت شناسان از پائین هوایما به نوک هوایما رسیده ایم. یعنی جمعیت ۲۲-۱۵ ساله ما ۳۶/۴ درصد جمعیت را به خود اختصاص می‌دهند. این جمعیت اگر به کار گرفته نشود چه اتفاقی خواهد افتاد؟ پس انداز نیروی انسانی سطح سواد قابل توجه داریم بیش از ۵ میلیون نفر تحصیلمکرده دانشگاهی داریم و ۳/۵ میلیون نفر در دانشگاه ها به تحصیل می‌پردازند. نیروی بسیار خوب و ارزشمندی در اختیار داریم. اما همه اینها را داریم و دارای نقاط ضعف متعددی هستیم برای مثال در کشور ما، بهداشت فاجعه ملی است! خدای ناکرده اگر فردی بیمار شود طبقه اجتماعی اش تغییر می‌کند! این وضعیت افتخار ندارد. چرا نتوانیم تغییر دهیم؟ هر حوزه ای مشکلات مخصوص خود را دارد و مشکلات مشابه یکدیگر نیست. پیشنهاد دارم در درجه اول برخی دستگاه ها جمع شوند تا وزارت انرژی نداشته باشیم و نفت و نیرو داشته باشیم واگذاری صورت نخواهد گرفت. آیا فروش اوراق مشارکت راه چاره است؟! چرا اجازه نمی‌دهند متخصصین داخلی این کار را انجام دهند؟ چرا به نیروی آنان اعتماد نمی‌شود؟ در نفت بیشترین مقاومت‌های بی دلیل برای خصوصی سازی وجود دارد. الان اگر یارانه ها هذفند شود ۳۴ میلیارد دلار فقط خرید و فروش نفت و گاز و بنزین است. چه اتفاقی در حال رخ دادن است؟

چرا از نظر بهداشت مواد غذایی وضعیت آشفته ای داریم؟ چرا به بخش خصوصی اجازه فعالیت در عرصه سلول‌های بنیادین داده نمی‌شود؟ وزارت راه و ترابری نمی‌خواهیم یک وزارت ارتباطات کافی است. صنعت و تجارت نمی‌خواهیم یک وزارت صنعت و تجارت مانند دنیا کافی است. وقتی افراد زیادی به کار اختصاص پیدا می‌کنند هرگز راضی نمی‌شوند آن را واگذار کنند.

در داخل وزارتخانه چرا تغییر ساختار صورت نمی‌گیرد؟ تا وزارت آموزش پرورش مملو از معاونت است وضعیت فرقی نخواهد کرد! پیشنهاد این است که به ۳ معاونت خلاصه شود. امور سازو کار بازار و واگذاری تصدی‌ها با دقت و حساسیت دنبال شود. باید ساختار را تغییر دهیم.

مقام معظم رهبری فرموده اند سه گروه با اجرای اصل ۴۴ مخالف هستند. به دلیل این که مخالف دارد نوعی جهاد محسوب می‌شود. یک گروه افرادی هستند که منافعشان تهدید می‌شود. گروه دوم افراد مخالف نظام هستند و نمی‌خواهند نظام موفق باشد و گروه سوم نمی‌خواهند این دولت

عدای معتمدین در دین ما ثروت و مال مذموم است. ما درویش نیستیم. ما مسلمان شیعه هستیم هنوز چاه‌های حضرت علی که جزو ثروت شخصی ایشان محسوب می‌شود وجود دارد چه کسی گفته دنیا مذموم است؟ به دنیا فضل الله گفته می‌شود. از توسعه درآمد ملی مرتبا یاد می‌شود. اما دین ما مخالف فقر نیست و اصلا فقر را هم شان کفر می‌دانیم.

نکته بعد این که ارزیابی دو سال برنامه چهارم به اتمام رسیده و منتشر شده سال سوم که سال گذشته بوده در دست تهیه و انجام است سال چهارم که به پایان نرسیده و سال پنجم که سال آینده خواهد بود. نکته دیگر این که در برنامه پنجم اساس رابر سیاست‌های اصل ۴۴ استوار ساخته است و این سیاستها سیاست مادر است. امیدوارم همه ما در این تغییر شریک شویم.

ضرورت فرهنگ سازی جهت اجرای اصل ۴۴

یارمند- معاون وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی- گفت: در سیاست‌های کلان برنامه پنجم تنها موردی که مقام معظم رهبری در متن نامه اشاره داشته اند در قالب بحث اصل ۴۴ است و تمام کشور باید در راستای آن حرکت کنند. مگر می‌توان پول بیت‌المال را از واگذاری به مردم بهره‌وری مدیریت و.. جدا کرد؟ به نظر من این آمادگی را در بخش فرهنگ داریم که با ملاحظاتی که مورد اشاره قرار خواهد گرفت شاهد اجرای اصل ۴۴ باشیم زیرا یکی از زمینه‌های اصلی عبور کشور از مشکلات گردش کار فعلی رهایی بحقیق اصل ۴۴ است.

عرصه فرهنگ در قانون بودجه ۱۰ دستگاه اصلی و ۵۰ دستگاه همکار دارد و حدود سه هزار و ۶۰۰ میلیارد تومان اعتبار از سوی دولت به دستگاه‌های فرهنگی تعلق تقریباً سهم دستگاه‌های فرهنگی ۴/۵ تا پنج درصد بودجه عمومی کشور است و البته این رقم باید تا ۱۰ درصد افزایش پیدا کند.

به طور متوسط یک میلیون نفر در عرصه فرهنگ کشور فعال هستند و فرهنگ در فصل نهم قانون برنامه چهارم توسعه به پنج بخش فرهنگ عمومی،

دینی، تربیت بدنی، گردشگری و ارتباطات تقسیم شده است. به طور متوسط دولت حدود ۱۰ هزار تومان در ماه در بخش فرهنگ برای هر خانوار ایرانی هزینه می‌کند و معادل این رقم نیز از سوی مردم هزینه می‌شود. در امروز ۲۰ هزار موسسه فرهنگی و هنری، انتشارات، سینما و تئاتر در کشور فعال است و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی هم اکنون بیش از یکصد نوع مجوز صادر می‌کند. در حال حاضر تقسیم کار بسیار مناسبی در عرصه

۱- بخش خصوصی مانع دولت نیست بلکه دوست و مکمل دولت است.

۲- آزادسازی مقدم بر خصوصی سازی می باشد.

۳- بخش خصوصی به دنبال سود بیشتر است و باید این انگیزه در جهت افزایش تولید و درآمد ملی تقویت شود.

معاون وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی:
ما باید برای تحقق اهداف اصل ۴۴ قواعد بازی آن را به خوبی اجرا کنیم به طوری که آزاد سازی مقدم بر خصوصی سازی بوده و موارد شکست بازار و دولت باید تعیین شود. از سوی دیگر اقتصاد از هیچ عرصه‌ای جدا نشود و بخش خصوصی نیز مانند کبوتری است که روی بام می‌نشیند و حساس است و اگر احساس خطر کند از بام پرواز خواهد کرد، همچنین باید مراقب بخش‌های دولتی‌ها بود و به شدت از بزرگ شدن دولت جلوگیری کرد.

فرهنگ اتفاق افتاده به طوری که امور حاکمیتی در دست دولت است ولی تمام فعالیت‌های بخش فرهنگی توسط مردم انجام می‌شود.

معتقد نیستیم که فرهنگ سازی باید از سوی وزارت ارشاد انجام گیرد اما بخشی برعهده ما است. ما باید برای تحقق اهداف اصل ۴۴ قواعد بازی آن را

به خوبی اجرا کنیم به طوری که آزاد سازی مقدم بر خصوصی سازی بوده و موارد شکست بازار و

دولت باید تعیین شود. از سوی دیگر اقتصاد از هیچ عرصه‌ای جدا نشود و بخش خصوصی نیز مانند کبوتری است که روی بام می‌نشیند و حساس است و اگر احساس خطر کند از بام پرواز خواهد کرد، همچنین باید مراقب بخش‌های دولتی‌ها بود و به شدت از بزرگ شدن دولت جلوگیری کرد.

قانون خدمات مدیریت کشوری نیز باید مانند سایر قوانین در این راستا باشد و نظام اداری امروز که وقت مزدی است به کارمزدی تبدیل شود. باید

دولت به اهداف کلان سند چشم‌انداز یعنی مقام اول منطقه و توسعه یافتگی توجه ویژه‌ای داشته و در همه امور آنها را در نظر داشته باشد.

بخش خصوصی مانع دولت نیست

مهندس محسن خلیلی عراقی- نماینده بخش خصوصی در شورای عالی اصل ۴۴- ابراز داشت: ما با مساله ای به نام خصوصی سازی روبرو هستیم که از دیدگاه من که ۶۰ سال در بخش خصوصی فعال بوده ام کار بسیار و دشواری پیش رو داریم. شرط اصلی تحقق اصل ۴۴ را در گروهی همدلی، همراهی و انسجام میان دولت و بخش خصوصی کشور می‌دانم در حالی که اراده ملی برای خصوصی سازی هنوز تحقق پیدا نکرده است.

بخش خصوصی باید جایگاه خود را بشناسد و احساس امنیت کند این بخش نیازمند حمایت است شرایط هم باید به گونه ای باشد که فضای کسب و کار با امنیت مواجه باشد. متأسفانه اقتصاد کشور در زمینه‌های همچون ثبات اقتصادی، میزان باز بودن اقتصاد، حجم و کارایی دولت انعطاف پذیری نیروی کار، تکنولوژی ارتباطات و اطلاعات، رقابت

۹- دولت باید حاکمیت کند نه تصدی‌گری. توسعه سرمایه انسانی دانش پایه باید اشاعه پیدا کند و برای توسعه فعالیت بخش خصوصی تغییر نگرش دولتمردان ضروری است.

ایجاد توانمند سازی بخش خصوصی در کنار ظرفیت سازی

دکتر علیشیری- رییس کل سازمان سرمایه‌گذاری خارجی و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران- ابراز داشت اجماع کلی اقتصاددانان این است که اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی انقلابی در نوع نگاه دولت به بخش خصوصی و یک انتقال بزرگ قطعی می باشد اما سوال این است که اگر چنین انقلاب اقتصادی بزرگی در حال وقوع است آیا فقط با شاخص‌های اقتصادی قابل اندازه گیری است یا باید برای این گذار شاخص‌های اجتماعی هم مورد توجه قرار گیرد؟

نظام اداری ما در طول تاریخ برپایه شرکت‌های دولتی و مطابق اصل ۴۴ باید به سمت بخش خصوصی حرکت کند، اما آیا این ظرفیت نهادی آماده چنین انتقالی است؟ پاسخ این است که عمده صاحب نظران اجتماعی معتقدند باید یک خانه

تکانی اساسی در بخش اداری کشور برای چنین انقلاب اقتصادی رخ بدهد.

در این فرایند سرعت چندان مهم نیست بلکه عمیق بودن اهمیت بیشتری دارد؛ در دگرگونی نظام اداری باید مهره‌ها از بین نخبگان انتخاب شوند، یعنی رقابت شدیدی بین نهادها برای جذب نخبگان رخ خواهد داد. همراه چنین فرایندی نخبگان باید اجازه داشته باشند در یک فضای رقابتی از نردبان شغلی بالا بروند، ضمن اینکه دولت باید در این فرایند

کارکرد توسعه گرایانه خودش را بازی کند.

عمده صاحب نظران مباحث توسعه معتقدند باید توانمندی در کنار ظرفیت سازی برای بخش خصوصی به وجود آید. در اینجاست که شاخص‌های اجتماعی در ترسیم فضای کسب و کار مشخص می‌شود. نخستین ویژگی این است که نظام اداری کشور برای انجام این انتقال بزرگ باید عمیق بودن و کیفی بودن را همراه کند. ترکیب و چیدمان نظام اداری باید در گفت و گو با دولت و شرکت‌های

دولتی به بخش خصوصی دگرگونی پیدا کند. این نظام اداری باید کارشناسان خود را از میان بهترین و زنده ترین افراد جامعه انتخاب نماید. همچنین باید اجازه داد این نخبگان از نردبان ترقی شغلی بالا روند. اگر این ویژگی در نظام اداری ما به وجود نیاید نمی توان پایه های گذار را انجام داد.

اگر این ویژگی انجام شد و نخبگان اجتماعی و اقتصادی در آن حضور پیدا کردند ویژگی دوم بروز پیدا می کند که بر اساس آن دولت باید کارکرد توسعه گرایي خود را ایفا کند. برای وقوع این اتفاق، انتقال بنگاه های دولتی به بخش خصوصی نیمی از لیوان است؛ نیمه دوم لیوان ایجاد فضای مناسب برای ورود بخش های خصوصی به میدان اقتصاد است. دولت با این ویژگی ها آماده شرایطی می شود که بتواند یک فضای گلخانه ای را فراهم کند که در این فضای گلخانه ای بخش خصوصی تحت تاثیر یک دمای مداوم به سمتی می رود که به یک درخت تنومند تبدیل شود و سپس گلخانه برداشته می شود؛ ما در طی سال های گذشته در سیر تحول اقتصاد ایران هیچگاه یک فضای گلخانه ای مطلوب ایجاد نکرده ایم در حالی که امروزه شرکت های بزرگ چند ملیتی که جهان را تسخیر کرده اند چندی پیش شرکت های کوچکی بودند که تحت نظارت یک نظام گلخانه ای دولتی پرورش یافتند.

لذا به نظر می رسد برای توفیق در این تحول بزرگ باید ویژگی های اجتماعی گذار را مورد توجه قرار داد. بر این اساس ویژگی های اجتماعی دوره گذار، خانه تکانی در نوع نگاه و رفتار بخش دولتی برای گفت و گوی حرفه ای و قابل فهم با بخش خصوصی و در عین حال ایجاد فضای مناسب که در آن بخش خصوصی ما بتواند به تدریج رشد کند؛ تحقق خواهد یافت.

ما در گذشته به بخش خصوصی فضای رشد نداده ایم و به هیچ وجه همفکری و هم افزایی در رفتارها و نظام های ما وجود نداشت. توانمند سازی بخش خصوصی در این فضای بحرانی مهمترین اثر اجتماعی و تاثیرگذارترین عامل در موفقیت اصل ۴۴ از منظر اجتماعی است.

طرحی نو در اندازیم

دکتر علی احمدی - وزیر آموزش و پرورش - گفت: در وزارت آموزش پرورش ۲۰ جلسه در مورد تقسیم بندی دارایی ها بحث شد بعد از ۲۰ جلسه هیچ اتفاقی نیفتاد و ساختمان اضافه ای پیدا نشد که بخواهیم آن را بفروشیم و منابع حاصل شده را خرج آموزش پرورش کنیم! این امر حاوی دو پیام است. یکی ذهنیت مدیریت دولتی که در بسیاری از دستگاه های ما حاکم است و به زودی رفع نمی شود. نکته دیگر فرهنگی است که بر مجموعه های ما حاکم است.

است. اگر مدیریت را بهبود دهیم؛ می توانیم بخش زیادی از کمبودها را جبران کنیم به همین دلیل تلاش داریم در واحدهای مختلف این اقدام را انجام دهیم اما این راهی که پیش گرفته ایم عاقبت چندان خوبی ندارد لذا باید طرحی نو در اندازیم. راهکارها در آموزش پرورش؛ زمینه فعالیت بخش غیر دولتی را فراهم کنیم. امروز هیچ تسهیلات و امکاناتی به بخش مردمی تعلق نمی گیرد. باید به این سمت برویم که بخش خصوصی را با همکاری تمام نهادهای و وزارتخانه ها توانمند سازیم.

رئیس کل سازمان سرمایه گذاری خارجی و کمک های اقتصادی و فنی ایران؛ عمده صاحب نظران مباحث توسعه معتقدند باید توانمندی در کنار ظرفیت سازی برای بخش خصوصی به وجود آید. در اینجاست که شاخص های اجتماعی در ترسیم فضای کسب و کار مشخص می شود. نخستین ویژگی این است که نظام اداری کشور برای انجام این انتقال بزرگ باید عمیق بودن و کیفی بودن را همراه کند. ترکیب و چیدمان نظام اداری باید در گفت و گو با دولت و شرکت های دولتی به بخش خصوصی دگرگونی پیدا کند. این نظام اداری باید کارشناسان خود را از میان بهترین و زنده ترین افراد جامعه انتخاب نماید.

دوم این که بازار بخش غیردولتی را تضمین کنیم. تا زمانی که نیروی مازاد داریم نمی توانیم امور را واگذار کنیم این نیروی اضافه یعنی ضد بهره وری و ضد کارایی. برای چنین انقلاب هایی نیازمند عزم ملی فرهنگ سازی هستیم. به غیر این صورت تلاش هایمان ثمربخش نخواهد بود.

پانل امور زیربنایی و صنعت

پانل بعدی با ریاست دکتر سلیمانی - وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات - مهندس خواجه دلویی - معاون وزیر مسکن و شهرسازی - دکتر اکبریه - مشاور وزیر صنایع و معادن و عضو هیأت عامل ایمیدرو - دکتر مفتاح - نماینده مجلس - دکتر مرعیسی - استاد دانشگاه - و دکتر کردزنگنه - معاون وزیر و رئیس سازمان خصوصی سازی - برگزار شد.

دکتر سلیمانی بیان داشت همه می دانیم اجرای سیاست های اصل ۴۴ در کشور ما بحث اساسی و گسترده است که باید تمام اجزا و عناصر جامعه حساسیت لازم را در مورد آن داشته باشند و اقدامات عملی و اجرایی خود را برای اجرای سیاست های کلی این اصل که توسط مقام معظم رهبری ابلاغ شده است انجام دهند و با یک بسیج گسترده بتوانند این بار سنگین را به سر منزل مقصود برسانند.

همه منتظر هستیم که با اجرای این قانون و اصول تحولات اساسی در ساختار مدیریتی کشور ایجاد شود و تاثیرات لازم را بر بخش های مختلف تولیدی و خدماتی بازگانی بانی بگذارد تا مردم از نعمت این قانون و اجرای صحیح و موثر آن بهره مند شوند و همچنین باعث بروز یک انقلاب در مدیریت بنگاه های مختلف که واگذار می شود انجام شود تا بتوانیم در رابطه با پاسخگویی به مسائل و مشکلات، به سرعت لازم دست یابیم.

طبیعتاً اجرای این اصل در سطوح گسترده نیازمند تحرک تلاش کوشش و مدیریت صحیح است ایجاد بسترهای لازم و زیرساخت های لازم تصمیمات به موقع هماهنگی و همدلی در سطح جامعه و عزم و

اراده برای اجرای این قانون هستیم. یکی از مسائل مهم این است که در گستردگی کار و گره خوردن آن به بسیاری از مسائل جامعه در حوزه اقتصاد، امنیت و تجارت با موانعی روبرو هستیم که باید به خوبی مدیریت شوند.

نکته دیگر این که این نوع مباحث و واگذاری با شیوه های مختلفی انجام می گیرد یکی از مسائل آن ورود به بورس است. به نظر می رسد به انجام مطالعات کارشناسی و تلاش بیشتر نیاز داشته باشیم تا افرادی که وارد حوزه سرمایه گذاری می شوند دنبال سود زودبازده یک و دو ماهه نباشند. قاعدتاً بنگاه که خاصیت زیربنایی دارد وقتی واگذار می شود نباید انتظار داشت که بلافاصله بعد از ورود به بورس به سود دست یابید زیرا تحقق اینگونه امور، طولانی مدت است.

سوال این است که چه زمانی باید انتظار سوددهی از یک بنگاه گسترده کشور که از بخش دولتی به بخش خصوصی واگذار می شود داشته باشیم؟

مساله مهم بعدی این است کاهش سایه دولت و حاکمیت و قوانین و مقررات و ضوابطی که در یک بنگاه که ده ها سال هم به آن خو کرده اند و به عبارت بهتر زندگی کرده اند؛ باید صورت گیرد و به مرحله ای برسیم که مطمئن شویم این بنگاه می تواند به حیات خود ادامه دهد.

ما نمی توانیم انتظار داشته باشیم که یک شرکت غیردولتی خدمات الزامی یک جامعه را بر عهده بگیرد خصوصاً در کشورهای در حال توسعه و کشوری مانند ایران که کشوری گسترده و پهناور با شرایط اقلیمی بسیار متفاوت پراکندگی روستاهای بسیار زیاد فاصله زیاد میان شهرها که امکان برطرف کردن آنها به نظر نمی رسد در دو دهه آینده هم کاملاً فراهم شوند. این جا باید چگونه تدبیر کرد تا به روستائیان آسیبی نرسد و از این گردش و حوزه توسعه کشور عقب افتاده تر نشود؟ طبیعتاً واگذاری ها و خصوصی سازی ها باید همزمان با نهادهای تنظیم مقرراتی قوت بگیرند، اجرایی شوند، به وجود آیند و توسعه یابند. هر چه خصوصی سازی گسترده تر انجام دهید باید نهاد حاکمیتی، توان مقرراتی، نظارتی، هدایتی و حمایتی بیشتر کند در غیر این صورت ممکن است مشکلات و بحران هایی به وجود آید.

واگذاری امور به بخش خصوصی نیازمند یک قانون جامع است

دکتر اکبریه گفت: بخش کوچکی از این قانون به واگذاری اختصاص دارد مابقی در ارتباط با واگذاری امور به مردم و بخش خصوصی است. اگر به تاریخچه خصوصی سازی در کشورمان پس از انقلاب اشاره داشته باشیم اولین بار کلید خصوصی سازی در برنامه اول زده شد به صورت بسیار خلاصه در آن زمان این بحث مطرح بود. تعدادی از شرکت هایی که به ضرورت های انقلاب در اختیار مردم قرار گرفته بود؛ واگذار شوند. چند سالی سپری شد تا این شرکت های طی قانون برنامه اول و دوم و بخشی از برنامه سوم به مردم واگذار گردید. در واقع واحدهای کوچکی بودند که عمدتاً در اختیار بخش خصوصی بودند ما همواره این نکته را مطرح می کردیم که واگذاری نیازمند یک قانون جامع و عزم ملی است خوشبختانه با ابلاغ سیاست ها و با قانونی

که چند ماه اخیر تصویب شد، به نظر می‌رسد که حجت بر ما کارگزاران تمام شده است و در واقع زمینه‌ها برای واگذاری آماده است ولی با توجه به پیچیدگی‌هایی که این فرایند دارد و این که ۹۰ درصد اقتصاد ما در اختیار بخش دولتی است؛ نباید انتظار داشته باشیم که در زمان بسیار کوتاه این کار عملی شود.

بسیاری از پیچیدگی‌های موجود در امر واگذاری به دلیل فضای کسب و کار در کشور است. اعتقاد دارم فضای لازم هنوز آماده نیست. هنوز هماهنگی و انسجامی که باید وجود داشته باشد؛ نیست و بروکراسی حاکم به بخش خصوصی اجازه سرمایه‌گذاری نمی‌دهد.

شاید بیشترین خصوصی سازی از نظر مبلغ و تعداد شرکتها را در مجموعه وزارت صنایع و معادن داشته ایم. در بخش معادن هنوز کار زیادی باقی مانده که باید انجام شود. برای مثال دو معدن بزرگ را واگذار کرده ایم و آماده واگذاری دو معدن بزرگ دیگر هستیم.

در ارتباط با صدور مجوز برای حضور بخش خصوصی هیچ محدودیتی وجود ندارد و حتی برای ایجاد توازن در کشور میان بخش‌های مختلف طرح آمایش صنعت را اعلام کردیم تا در زمینه ارزی و ریالی حمایت‌هایی را وزارت صنایع و معادن انجام دهد. در ارتباط با حضور بخش خصوصی در صنعت و معدن مواضع تا حدودی برطرف شده ولی یکسری چالش‌ها وجود دارد و آن به فضای کسب و کار بازمی‌گردد.

شرکت‌های واگذار شده نباید رها شوند. این عدم رها سازی فضایی ایجاد می‌کند تا دیگران نیز به سرمایه‌گذاری تشویق شوند و مطمئن باشند از آنان حمایت می‌شود.

راه‌اندازی کانون حمایت از تولید و عرضه مسکن

خواجه دلویی نیز ابراز داشت: موضوع ما در بخش مسکن با سایر وزارتخانه‌ها متفاوت است زیرا بحث مسکن عمدتاً خصوصی است و دولت به لحاظ عملیاتی و اجرایی در آن نقش بسیار ناچیزی داشته است.

در بخش مسکن دو نقش داریم. یکی نقش مربوط به سرپناه است و وظیفه دولت در این بخش حمایت از افرادی است که می‌خواهند صاحب خانه شوند. منتها سهم مسکن نسبتاً بالایی است حدود ۵-۶ درصد تولید ناخالص ملی را مسکن به خود اختصاص می‌دهد و معمولاً هم به طور متوسط نزدیک ۳۰ درصد از سرمایه‌گذاری در بخش مسکن اتفاق می‌افتد سهم ۱۳-۱۱ درصدی مسکن در اشتغال کشور نشان می‌دهد این بخش بسیار مهم است و هر چه تولید در این بخش رونق بگیرد آثارش در سایر بخش‌ها غیرقابل انکار خواهد بود. بیش از ۱۴۰ صنعت وابسته به ساختمان داریم که این موارد باعث گسترش بخش خصوصی می‌شود. در بخش مربوط به واگذاری، طبیعتاً به جز بحث شهرهای جدید که تعدادی از آنها با هماهنگی سازمان خصوصی سازی در مراحل واگذاری قرار گرفته، موضوعی برای واگذاری نداریم. تا چند سال پیش ۹۵ درصد تولید و سرمایه‌گذاری در بخش مسکن توسط بخش خصوصی انجام می‌شد و در

حال حاضر کل سرمایه‌گذاری و تولید توسط بخش غیردولتی صورت می‌گیرد.

برای این که تولید بتواند به نحو مناسبی تداوم پیدا کند نیاز به ملزوماتی دارد که باید آن را فراهم کرد. عمدتاً اتکا تولیدکنندگان ما در بخش مسکن بر منابع بانکی استوار بوده و بخشی هم از طریق پیش‌فروشی که اتفاق می‌افتاده است. بنابراین باید به سمت منابع پایدار حرکت کرد و ضمناً تداوم سیاست‌های ثابت برای این که بخش خصوصی

نکرده بود اما سال گذشته روی آئین نامه حمایت از احداث شهرک‌ها توسط بخش خصوصی کار شد و امسال ابلاغ شد و در حال حاضر بیش از ۵۰ تقاضا به دبیرخانه ذیربط داده شده است این زمینه‌ها ارزیابی می‌شود و اگر بر اساس ضوابط شهرسازی و تامین زیرساخت‌ها مناسب باشد می‌تواند براساس ضوابط ابلاغ شده به سرمایه‌گذاری در زمینه احداث شهرک‌های مسکونی و شهرک‌های خدماتی بپردازد.

مشاور وزیر صنایع و معادن:

در ارتباط با صدور مجوز برای حضور بخش خصوصی هیچ محدودیتی وجود ندارد و حتی برای ایجاد توازن در کشور میان بخش‌های مختلف طرح آمایش صنعت را اعلام کردیم تا در زمینه ارزی و ریالی حمایت‌هایی را وزارت صنایع و معادن انجام دهد. در ارتباط با حضور بخش خصوصی در صنعت و معدن مواضع تا حدودی برطرف شده ولی یکسری چالش‌ها وجود دارد و آن به فضای کسب و کار بازمی‌گردد.

درصد رشد داشته که رقم بسیار بالایی است و نشان می‌دهد فعالیت بخش خصوصی می‌تواند به هر اندازه که فضا مهیا باشد رشد کند. در بخش ارزش افزوده هم سهم مسکن قابل توجه است.

خصوصی سازی و فرهنگ

دکتر مرعشی گفت: یکی از اصلی‌ترین مسائل در زمینه خصوصی سازی که در سال‌های گذشته مطرح بود این که وفای در مورد هدف برقرار نبود. به نظر می‌رسد اگر برای کشور ما قرار است منفعتی در بر داشته باشد باید ۳ سود را در نظر بگیریم. سود اجتماعی، سود اقتصادی و در نهایت سود صنعت. این سه سطح سود وقتی به دست می‌آید که سود بنگاهی که در مسیر واگذاری است تامین شده باشد. خوشبختانه تفاهم درخصوصی سازی به وجود آمده و سیاست‌هایی تدوین شده است.

به هر حال مساله خصوصی سازی مانند هر مساله دیگری از عوارض فرهنگی نشات می‌گیرد و متاثر می‌شود. ما مردمی هستیم واجد فرهنگ بسیار ارزشمند، تاریخ چندین هزار ساله، توفیقات بسیار چشمگیر و همیشه یکتاپرست بوده ایم اما همان طور که یک انسان ممکن است دچار زکام شود یک جامعه عظیم الشان هم می‌تواند در ابعادی دچار لغزش‌هایی شود.

یکی از آسیب‌های فرهنگی جامعه ما که بر خصوصی سازی اثر می‌گذارد عدم تشخیص خوشایند و مصلحت است. خوشایند یعنی منافع کوتاه مدت و مصلحت یعنی منافع بلند مدت. نکته بعدی تجربه نگرفتن از گذشته است. نکته دیگر نگرش نادرست به کسب و کار است. در کشور ما کار با شر اجتناب ناپذیر مترادف شده است! و این امر هیچ نشاط و انگیزه‌ای در میان ندارد. نکته دیگر عدم تعادل در قضاوت‌ها، توقع و نارضايتی دائمی، مسئولیت ناپذیری و کمبود صراحت لهجه است.

به نظر من مساله خصوصی سازی نیاز دارد که ما در فرهنگ خود بتوانیم مولفه‌هایی به وجود آوریم. به گونه‌ای که فضا نسبت به این موضوع فراهم شود.

خصوصی سازی با واگذاری متفاوت است

دکتر کرد زنگنه ابراز داشت: بسیاری معتقدند اصل ۴۴ خصوصی سازی نیست اصلاح می‌کنم اصل ۴۴ واگذاری نیست ولی خصوصی سازی است. واژه خصوصی سازی با واگذاری متفاوت است و هدف این است که بخش خصوصی توانمند شود و اساسنامه سازمان خصوصی سازی بر این اساس استوار است. یکی از وظایف سازمان واگذاری است و وظیفه دوم سازمان توانمندسازی بخش خصوصی است.

در سایر کشورها که خصوصی سازی اعمال گردیده تمام اختیارات به سازمان خصوصی سازی داده شده و به اینصورت نبوده که برای هر فروشی که انجام می‌شود چندین پرونده در مراکز متعدد تشکیل شود. نظارت باید قبلی، در حین و بعد از واگذاری صورت گیرد.

یکی از موانع موجود تحقق اصل ۴۴ نظارت در طبقه بندی‌ها بود. سال‌ها این سوال مطرح بود که کدام شرکت‌ها صدر اصل ۴۴ و کدام ذیل اصل ۴۴ هستند قانونی را وزارت صنایع تدوین کرده بود که

طبق اصل ۳۱ قانون اساسی، فاقدین مسکن در کشور حق دارند صاحب مسکن شوند این امر هم دولت از ابتدا اتکایش بر این بوده که بدون کوچکترین مداخله اجرایی دولت اتفاق بیفتد حجم بسیار سنگینی از تقاضا ساماندهی شده است. تولید مسکن هم توسط سازندگان بخش غیردولتی اتفاق می‌افتد و وظیفه دولت این است که از طریق تامین زمین به ارایه تسهیلات لازم بپردازد.

همان طور که می‌دانید بخش عمده‌ای از فعالیت‌های مربوط به کنترل طراحی و نظارت ظرف چند سال اخیر به سازمان نظام مهندسی واگذار شده است که مباحث کنترل و نظارت را دنبال می‌کنند.

فکر می‌کنم شاید بهترین راهکار برای پاسخگویی هم به نیاز به مسکن به عنوان سرپناه و با توجه به جمعیت جوان و از طرف دیگر کمک به اقتصاد کشور که بخش عمده آن وابسته به ساختمان سازی است حمایت همه جانبه از تولید و عرضه مسکن است. بخش خصوصی در بخش مسکن حضور بسیار قوی دارد و اگر بستر را بیشتر فراهم کنیم حتماً توسعه پیدا خواهد کرد.

بر اساس گزارش بانک مرکزی رشد سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در ساخت و ساز شهری ۸۴/۶

تواند در بخش مسکن با یک چشم انداز مناسبی سرمایه‌گذاری کند.

در این مورد چند عامل مهم به جمع بندی و تصویب رسید که به نظر می‌رسد بسترسازی خوبی برای فعالیت بخش خصوصی در این حوزه خواهد داشت. "کانون حمایت از تولید و عرضه مسکن" که به تصویب مجلس رسید و ابلاغ شده فرازهای مختلفی برای حمایت از سرمایه‌گذاری و تولید و عرضه مسکن دارد. حمایت‌هایی طرح ریزی شده اعم از واگذاری زمین با شرایط ویژه برای تولیدکنندگان مسکن معافیت‌های ویژه مالیاتی برای تولیدکنندگان مسکن همچنین حمایت از بخش خصوصی که در زمینه تولید صنعتی و مسکن با استفاده از فناوری‌های جدید سرمایه‌گذاری کند با توجه به این که قانون مذکور دائمی و مصوب شده است، چشم اندازی پایدار و متکی بر سیاست‌های اصل ۴۴ و چشم انداز ۲۰ ساله کشور برای سرمایه‌گذاران و تولیدکنندگان در بخش مسکن به همراه داشته باشد.

بحث دیگری که در این راستا از سال گذشته اتفاق افتاده، تدوین آئین نامه احداث شهرها و شهرک‌ها توسط بخش خصوصی است. تقریباً پس از انقلاب تاکنون بخش خصوصی شهرک جدیدی را احداث

بر اساس آن شرکت‌های صدر اصل ۴۴ مشخص شده بودند. بحث بعدی نظام اقساطی ما بود که در جهت حمایت از تولیدکنندگان و بخش خصوصی کشور بوده است و این که به چه صورت تسهیلات از نظام بانکی برای بخش خصوصی دریافت کنیم؟ قرار بود بانک مرکزی چند میلیارد تومان تسهیلات بدهد این تسهیلات به دلایلی انجام نشد. همچنین آئین نامه قیمت گذاری ما به خاطر شفافیت اصلاح شده به طوری که با استاندارهای جهانی تطابق دارد. بحث سهام ترجیحی مطرح بود که به نفع کارگران و شرکت‌ها تدوین شد.

مشوق های مالی و غیر مالی در نظر گرفته ایم که بر اساس آن افرادی را که موجب افزایش اشتغال شوند، سرمایه‌گذاری جدید کنند، تکنولوژی جدید وارد شرکت نمایند و بهره وری را افزایش دهند شامل می‌شوند که بر اساس آن از اصل قیمت می‌توان تخفیف داد و... که خوشبختانه این موارد در آئین نامه دیده شده است. راهکارهای عملی: در قانون مشخص شد که کلیه شرکت‌های خارج از صدر اصل ۴۴ تا پایان برنامه چهارم، شرکت‌های صدر تا پایان ۱۳۹۳ واگذار شوند.

دکتر سلیمانی نیز اضافه نمود: موانع واگذاری ها تا حدود زیادی مرتفع شده است اما با چالش هایی روبرو هستیم و نیاز به فضا سازی بهتری وجود دارد. هماهنگی و انسجام بیشتری میان دستگاه‌ها داریم. سوالاتی وجود دارد که باید پاسخ داده شوند. پس از واگذاری هم خدمات باید به نحو احسن مدیریت شوند. در حوزه صنعت عنوان شد که آمادگی برای واگذاری حجیم و بزرگ خصوصا در بخش معدن وجود دارد که باید استقرار شود. در حوزه مسکن اعلام شد که نزدیک به ۱۰۰ درصد تولید توسط بخش غیردولتی و خصوصی در حال انجام است. تدابیری هم در حوزه ایجاد سرپناه ها اتخاذ شده که اینها از طریق تعاونی ها انجام گیرد. رشد سرمایه‌گذاری در تولید مسکن در سال گذشته بیش از ۸۶ درصد بوده است. امیدوارم بتوانیم در آینده نزدیک این کار بزرگ و عظیم را به سرانجام برسانیم.

ارایه گزارش توسط وزیر اقتصاد

وزیر اقتصاد گزارشی از روند برگزاری همایش ارایه داد. وی ابراز داشت: حدود ۳۴ آئین نامه دستورالعمل به تصویب هیأت وزیران رسیده است. در حال حاضر هیأت مقررات زدایی و هیأت واگذاری شروع به کار کرده اند. هیأت واگذاری طی چند ماه گذشته، ۲۶ جلسه با حضور وزیران داشته است. برگزاری این تعداد جلسه در این سطح بسیار پر زحمت است که با لطف خدا انجام پذیرفت. در خصوص تکالیف عملی هم از سال ۷۰ تا سال

و بر این اساس در یک منظومه کامل از اهداف نظام اقتصادی و ساختارهای مناسب به پیشرفت و توسعه بیشتر دست خواهیم یافت.

اجرای اصل ۴۴: ایجاد بنای جدید در اقتصاد ایران

دکتر احمدی نژاد ابراز داشت: خوشبختانه حرکات خوبی برای اجرای اصل ۴۴ آغاز شده است. حجم برنامه ریزی و کاری که در این زمینه انجام بشود بسیار گسترده و متنوع است و تمام صاحب نظران

زیین جمهور:

باید دنبال اقتصاد اخلاقی باشیم نه اخلاق اقتصاد. یعنی اقتصادی که منبعش از اخلاق و در خدمت اخلاق و منطبق بر نیازهای واقعی انسان و نیازهای حقیقی انسان و جامعه باشد. انسان نیازمند کمال انسانی است. اگر بخواهیم قانون اجرای سیاست های اصل ۴۴ را مبتنی بر همان مبانی نظری و علمی قرار دهیم که دیگران را به بن بست رسانده است؛ از همین امروز در بن بست قرار خواهیم گرفت.

دست در دست هم دهیم و با هم کار را جلو ببریم این جایی است که وفاق همدلی شرط موفقیت است. نباید اجازه داد مباحث حساس اقتصادی به حوزه غیر کارشناسی و غیر اقتصادی برود. دولت مصمم است تمام تلاش خود را بکار گیرد تا این قانون به طور کامل و البته به خوبی اجرا شود. نکته دوم در مورد الزامات و ضرورت های اجرای عدالت است. به نظر می‌رسد علاوه بر اجرای این قانون باید اقدامات دیگری هم انجام شود تا اجرای این قانون موفق شود. یکی از این موارد اصلاحات ساختاری است.

در طی ۱۷-۱۸ سال که همه به دنبال این بودند که به نوعی دولت از حوزه تصدی فاصله بگیرند و برحاکمیت ها، متمرکز شوند اما در واقع به دنبال بسط حوزه اختیارات و وظایف دولت حتی در تصدیگری بودند. امکان ندارد که حوزه دخالت دولت کم شود اما از طرف دیگر فرصت ها در اختیار مردم قرار نگیرد. اصلاحات ساختاری که اولین لایحه آن به مجلس تقدیم شده اصلاح نظام بانکی بیمه مالیات توزیع لازمه موفقیت اجرای سیاست های اصل ۴۴ است. اگر این موارد را به صورت همزمان دنبال نکنیم در واقع موانع را حفظ

۴۰۷ هزار میلیارد تومان واگذاری داشته ایم. و این عدد بسیار قابل توجه است. ۲۲ میلیون نفر تاکنون سهام عدالت به آنها اختصاص پیدا کرده و تلاش خواهیم کرد این رقم به ۴۲ میلیون نفر افزایش یابد. تنها در باب تحقق کمی اهداف بسنده نکرده ایم و در کنار این حجم از واگذاری ها، آماده سازی قابل توجهی هم صورت پذیرفته است. ۲۰ شرکت با ارزش ۳۲ هزار میلیارد تومان آماده سازی شده اند و در حال واگذاری و یا واگذاری شده اند. اعتقاد داریم اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ می‌تواند یک تحول بنیادین در نظام اقتصادی کشور ایجاد کند.

نکته حائز اهمیت این که خروج دولت از عرصه اقتصادی و ورود بخش‌های خصوصی و تعاونی، همه حکایت از این دارد که بخش خصوصی تعاونی و غیر دولتی ما برای پذیرش این مسئولیت ها آمادگی دارد. البته ما وارد فاز جدیدی از خصوصی سازی واگذاری و اجرای سهام عدالت می‌شویم. تابحال واگذاری های معطوف به مس، آلومینیوم و نظایر آنها بوده است. اگرچه واگذاری همین امور به بخش خصوصی به یک رویا شبیه بود.

اصل ۴۴ نظام اقتصادی ایران را تصویر می‌کند

کرده ایم و مسیر سنگلاخ بسیار سختی را در برابر اجرای این قانون قرار داده ایم، ضریب موفقیت و امکان موفقیت کاهش می یابد.

اما نکته آخر این که همه می دانند اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ در واقع ایجاد بنای جدیدی از اقتصاد در ایران است و می‌توان گفت نوعی نوسازی اقتصادی محسوب می‌شود.

این نظام اقتصادی به طور ماهوی با نظامات اقتصادی رایج در دنیا متفاوت است یعنی تغییرات بنیادین دارد. اقتصاد باید برآمده از نوع نگاه به انسانها و جامعه باشد و اگر نوع نگاه به جامعه را تعریف نکنیم؛ بنای اقتصادی ما بنای مناسبی نخواهد بود.

خوشبختانه ابلاغ سیاست ها و اجرای قانون اصل ۴۴ همزمان با به بن بست رسیدن اقتصاد سرمایه‌دار و نظام اقتصادی مبتنی بر فردگرایی اصالت زور زور شده است. با قدری تأمل به خوبی می‌توان دریافت اقتصادی که به جای قرار گرفتن در خدمت کمال انسان و جامعه انسان را در خدمت خود قرار می‌دهد روزی به بن بست خواهد رسید. اقتصادی که در آن یک رقابت نامحدود و بی پایان برای افزایش سود محور برنامه ریزی ها باشد این اقتصاد به بن بست خواهد رسید، فاصله های طبقاتی در آن افزایش پیدا می‌کند.

باید به دنبال اقتصاد انسانی باشیم اقتصادی که در خدمت انسان و تعالی انسان است. اقتصادی که پیوند میان احاد جامعه را در یک مسیر کمالی سامان می‌دهد.

باید دنبال اقتصاد اخلاقی باشیم نه اخلاق اقتصاد. یعنی اقتصادی که منبعش از اخلاق و در خدمت اخلاق و منطبق بر نیازهای واقعی انسان و نیازهای حقیقی انسان و جامعه باشد. انسان نیازمند کمال انسانی است. اگر بخواهیم قانون اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ را مبتنی بر همان مبانی نظری و علمی قرار دهیم که دیگران را به بن بست رسانده است؛ از همین امروز در بن بست قرار خواهیم گرفت.

باید مبانی نظری اقتصاد انسانی را تبیین کنیم. نمی‌توان با همان روش ها ساز و کارها و همان قوانین اصل ۴۴ را اجرا کنیم و انتظار داشته باشیم که یک جامعه متعالی بسازیم.

باید دنبال الگوهای اسلامی - ایرانی برای اداره اقتصاد باشیم. تحقق این امر، امکان پذیر است. ملتی با فرهنگ هستیم و همواره ارزش های انسانی در ایران در اعماق وجود مردم قرار دارد. پس راهی را طی نکنیم که ۲۰ سال آینده متوجه نادرستی آن شویم.

دانشگاه ها، پژوهشکده ها و مراکز اقتصادی باید خود را از چنبره حجم اقتصاد مادی نجات دهند. در این مسیر استفاده از تجارب دیگران، ایرادی ندارد از تجارب دیگران استفاده شود اما نه به صورت علم مطلق.

امروز باید بازار سرمایه را در کشور توسعه دهیم اگر مناسبات این بازار با مناسبات اخلاقی و فرهنگی متناسب نباشد؛ اوضاع بحرانی خواهد شد.